

Y PWYLLGOR GWAITH

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd yn yr Ystafell Bwyllgor ac yn rhithwir ar Zoom ar 29 Ebrill, 2025

PRESENNOL:	Y Cynghorydd Gary Pritchard (Arweinydd) (Cadeirydd) Y Cynghorwyr Neville Evans, Carwyn Jones, Alun Roberts, Dafydd Roberts, Nicola Roberts, Dafydd Rhys Thomas, Robin Williams.
WRTH LAW:	Prif Weithredwr Dirprwy Brif Weithredwr Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc Pennaeth Democratiaeth Prif Swyddog Datblygu Economaidd (THJ) Swyddog Pwyllgor (ATH) Swyddog Gwe-ddarlledu (FT)
YMDDIHEURIADAU:	Y Cynghorydd Dyfed Wyn Jones (Aelod Portffolio dros Blant, Pobl Ifanc a Theuluoedd), Mr Fôn Roberts (Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol).
HEFYD YN BRESENNOL:	Y Cynghorwyr Glyn Haynes, Trefor Lloyd Hughes MBE, Derek Owen, Mr Gethin Jones (Swyddog Cyfathrebu) Mr Steffan Davies (Swyddog Digidol a Chyfryngau Cymdeithasol) (ar gyfer eitem 8)

1. YMDDIHEURIADAU

Cyflwynwyd a nodwyd yr ymddiheuriadau y cyfeirir atynt uchod.

2. DATGAN DIDDORDEB

Bu i Mr Dylan Williams, y Prif Weithredwr, ddatgan diddordeb personol ond nad oedd yn rhagfarnu mewn perthynas ag eitem 8 ar yr agenda oherwydd mai ef ar hyn o bryd yw unig gyfarwyddwr Porthladd Rhydd Ynys Môn yn rhinwedd ei swydd fel Prif Weithredwr Cyngor Sir Ynys Môn.

3. MATERION BRYD A ARDYSTIWDYD GAN Y PRIF WEITHREDWR NEU EI SWYDDOG PENODEDIG

Ni dderbyniwyd yr un datganiad o ddiddordeb.

4. COFNODION

Cyflwynwyd, i'w cadarnhau, cofnodion cyfarfodydd blaenorol y Pwyllgor Gwaith a gynhaliwyd ar 25 Mawrth 2025.

Penderfynwyd cadarnhau cofnodion cyfarfod blaenorol y Pwyllgor Gwaith a gynhaliwyd ar 25 Mawrth 2025 fel rhai cywir.

5. BLAEN RAGLEN WAITH Y PWYLLGOR GWAITH

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Democratiaeth a oedd yn cynnwys Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith ar gyfer y cyfnod rhwng Mai a Rhagfyr 2025 i'w gadarnhau.

Rhoddodd y Pennaeth Democratiaeth ddiweddariad i'r Pwyllgor Gwaith am y newidiadau i'r Blaen Raglen Waith. Roedd y rhain yn cynnwys ychwanegu Hunanasesiad Corfforaethol Drafft 2024/25, y Ddogfen Gyflawni Flynyddol 2025/26 a Phrofion Modd - Grant Cyfleusterau i'r Anabl at agenda cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 24 Mehefin 2025. Hefyd, mae'r Hunanasesiad Corfforaethol a'r Adroddiad Perfformiad a Lles Blynyddol 2024/25 wedi'i ychwanegu at agenda cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 23 Medi 2025.

Penderfynwyd cadarnhau Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith wedi'i diweddaru ar gyfer y cyfnod rhwng Mai a Rhagfyr 2025 gyda'r newidiadau a amlinellwyd yn y cyfarfod.

6. ADRODDIAD BLYNYDDOL A CHYFRIFON YR YMDDIRIEDOLAETH ADDYSG BELLACH 2023/24

Cyflwynwyd adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 a oedd yn cynnwys Ystâd Elusennol David Hughes ac Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn ar gyfer 2023/24 i'w ystyried gan y Pwyllgor Gwaith. Yn ôl y Comisiwn Elusennau mae'n ofynnol i'r cyfrifon blynyddol gael eu cymeradwyo gan y Pwyllgor Gwaith fel corff cyfrifol yr Ymddiriedolaethau.

Cyflwynodd y Cynghorydd Robin Williams, Dirprwy Arweinydd ac Aelod Portffolio Cyllid a Thai, yr adroddiad gan amlinellu cefndir Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn, ei statws cyfreithiol a'r gwahanol elfennau ynddi. Mae'r adroddiad hefyd yn darparu crynodeb o berfformiad ariannol yr Ymddiriedolaeth yn 2023/24 ac yn diweddaru aelodau ar y cynnydd a wnaed i ddosbarthu mwy o gronfeydd yr Ymddiriedolaeth i ddiwallu dibenion elusennol yr Ymddiriedolaeth. Ym mis Hydref 2019 penderfynodd y Pwyllgor Gwaith ddyrannu swm untro o £55,280 i bob ysgol uwchradd, wedi'i ariannu gan Gronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn 1/3 (Gyfyngedig), i dalu costau Anogwyr Dysgu. Hefyd penderfynodd y Pwyllgor Gwaith i ddyrannu swm ychwanegol o £8,000 i bob ysgol uwchradd i ddarparu grantiau i fyfyrwyr dan anfantais ariannol. Pwrpas y grantiau oedd helpu myfyrwyr i gael lleoedd mewn colegau a phrifysgolion a / neu brynu llyfrau ac offer sydd eu hangen i ddilyn cyrsiau yn ystod y flwyddyn gyntaf. Ariannwyd cyfanswm y gost o £40,000 gan Gronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn 2/3 (Gyfyngedig). Mae adran 5 o'r adroddiad yn manylu ar sut y defnyddiodd ysgolion y cronfeydd hyn yn 2023/24.

Tynnodd y Cynghorydd Robin Williams sylw at y ffaith bod Cronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach yn dibynnu ar Ystâd Elusennol David Hughes i gynhyrchu gwarged sy'n cael ei drosglwyddo wedyn i'r Gronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach. Er bod yr enillion ar y buddsoddiadau masnachu yn dda, mae perfformiad eiddo buddsoddi'r ystâd Elusennol yn wael iawn, gan ddangos enillion negyddol yn 2022/23 a 2023/24. Y rheswm am hyn yw oherwydd bod cytundebau tenantiaeth yn gyfyngedig ac wedi ein hatal rhag cynyddu rhenti'n sylweddol dros amser ynghyd â chostau cynnal a chadw cynyddol oherwydd bod cyflwr yr eiddo'n dirywio. O ganlyniad i'r enillion gwael ar eiddo, nid yw Ystâd Elusennol David Hughes wedi

llwyddo i gyfrannu at Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn yn y 2 flynedd ddiwethaf gan nad oedd unrhyw warged. Mae hyn yn golygu nad yw'r Ymddiriedolaeth wedi gallu darparu cymorth i ddisgyblion presennol a chyn-ddisgyblion pum ysgol uwchradd y

Cyngor, sef ei phrif bwrpas. Heb newid mewn strategaeth mewn perthynas ag ystâd elusennol David Hughes, mae'r sefyllfa hon yn debygol o barhau. Nodwyd yr her hon yn flaenorol ym mis Mawrth 2024 pan ddirprwywyd awdurdod i Swyddogion gan y Pwyllgor Gwaith i edrych ar opsiynau ar gyfer cynyddu incwm o'r ystâd i ddiogelu hyfywedd hirdymor Cronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn er budd pobl ifanc Ynys Môn. Fodd bynnag, oherwydd materion capasiti, nid oes unrhyw gynnydd wedi'i wneud i weithredu'r argymhelliad hwn. Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith awdurdodi comisiynu cymorth allanol i gynnal yr adolygiad angenrheidiol.

Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 nad yw eiddo buddsoddi Ystâd Elusennol David Hughes yn cynhyrchu digon o incwm i dalu costau atgyweirio o ddydd i ddydd na chynhyrchu gwared. Bydd yn cyrraedd pwynt yn y pen draw lle bydd angen buddsoddiad cyfalaf sylweddol i sicrhau bod eiddo'n addas i'w gosod. Mae'r adroddiad yn amlinellu nodau'r adolygiad arfaethedig, a fydd yn archwilio'r cytundebau tenantiaeth presennol, y gofynion refeniw a buddsoddi cyfalaf a'r polisi buddsoddi presennol i nodi opsiynau ar gyfer cynhyrchu mwy o enillion ar fuddsoddiadau'r Ymddiriedolaeth sy'n ymwneud ag Ystâd Elusennol David Hughes ac Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn. Bydd cyfrifon Cronfeydd Ymddiriedolaeth Addysg Bellach ar gyfer 2023/24 yn cael eu cyhoeddi ar wefan y Comisiwn Elusennau ar ôl iddynt gael eu llofnodi ar ôl cwblhau'r archwiliad.

Pwysleisiodd y Cadeirydd bwysigrwyd y Cyngor fel unig ymddiriedolwr Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn o ran sicrhau bod ei ddibenion yn cael eu cyflawni'n effeithiol, sef, darparu cymorth i ddisgyblion presennol a chyn-ddisgyblion pum ysgol uwchradd y Cyngor. Er mwyn cyflawni hyn, mae'n hanfodol sicrhau'r llif incwm mwyaf posibl o Ystâd Elusennol David Hughes i'r Ymddiriedolaeth.

Cytunodd y Pwyllgor Gwaith bod angen cynnal yr adolygiad a holodd beth oedd yr amserlen ar gyfer ei gwblhau ac adrodd arno.

Dywedodd y Prif Weithredwr fod cyfarfod gyda gwasanaethau Cyllid ac Eiddo wedi'i gynnal lle cytunwyd i sefydlu gweithgor i weithredu o dan glych gorchwyl clir. Bydd y grŵp yn cynnwys y Prif Weithredwr, Swyddog Adran 151 a swyddogion gwasanaeth Eiddo. Rhagwelir y bydd yr adolygiad yn cael ei gynnal mewn dwy ran. Bydd y cam cyntaf yn canolbwyntio ar sefydlu gwybodaeth sylfaenol a fydd yn cynnwys mewnbyn arbenigol ynghylch prisio tir mewn perthynas â'r ystâd. Bydd yr ail gam yn archwilio cyfleoedd buddsoddi posibl. Y nod yw cynnal y cam cyntaf erbyn yr haf.

Penderfynwyd –

- **Cymeradwyo Adroddiad Blynnyddol a Chyfrifon Drafft Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn ar gyfer y flwyddyn 2023/24 (Atodiad A yr adroddiad).**
- **Dirprwyo'r awdurdod i'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/ Swyddog Adran 151 lofnodi'r Adroddiad Blynnyddol a'r Cyfrifon Terfynol a'u hanfon at y Comisiwn Elusennol ar ôl cwblhau'r archwiliad yn foddhaol.**
- **Awdurdodi'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 i gomisiynu adolygiad allanol o weithrediad ac opsiynau buddsoddi'r Ymddiriedolaethau.**

7. GWAHARDD Y WASG A'R CYHOEDD

Dan Adran 100 (A)(4) Deddf Llywodraeth Leol 1972, ystyriwyd a phenderfynwyd gwahardd y wasg a'r cyhoedd o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem ganlynol, oherwydd y

posibilrwydd y caiff gwybodaeth ei rhyddhau a honno'n wybodaeth eithriedig fel y diffinnir ym mharagraff 14 o Atodlen 12A y Ddeddf a'r Prawf Budd y Cyhoedd.

8. PORTHLADD RHYDD – DIWEDDARIAD A CHYMERADWYO'R CYTUNDEB

Cyflwynwyd, i'w ystyried, adroddiad y Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd a oedd yn gofyn i'r Pwyllgor Gwaith lofnodi Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth arfaethedig rhwng y partion perthnasol mewn perthynas â Phorthladd Rhydd Ynys Môn.

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Prif Swyddog Datblygu Economaidd a ailgyflwynodd y cefndir gan gadarnhau bod fersiwn drafft o Achos Busnes Llawn (Abl) Ynys Môn wedi'i gyflwyno i Lywodraethau San Steffan a Llywodraeth Cymru ar 17 Ionawr 2025 ac yn dilyn adborth ysgrifenedig ar 11 Mawrth, ailgyflwynwyd yr Abl drafft gyda'r disgwyliad y byddai'n cael ei lofnodi ddechrau mis Ebrill 2025. Ar ôl cymeradwyo ABLI, rhaid cytuno i lofnodi Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth. Pwrpas y Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth yw nodi'r telerau, yr egwyddorion a'r arferion sy'n llywodraethu'r berthynas waith rhwng y partion perthnasol - Llywodraeth y DU, Llywodraeth Cymru, Cyngor Sir Ynys Môn a Phorthladd Rhydd Ynys Môn, a'r gofynion sy'n weddill. Llofnodi'r Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth yw'r cam olaf cyn daw'r Porthladd Rhydd yn weithredol. Mae'n ffurfioli'r ymrwymïadau allweddol a wnaed gan y Porthladd Rhydd yn yr ABLI ac yn amlinellu pa gefnogaeth y gall ei ddisgwyl gan Lywodraethau'r DU a Chymru. Mae'r Cyngor wedi adolygu a gwneud sylwadau ar y Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth ddrafft ac mae'n aros am fersiwn derfynol Llywodraeth Cymru. Unwaith y bydd y Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth wedi'i adolygu gan Brif Weithredwr y Cyngor, y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 a'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro, bydd y Cyngor yn bwrw ymlaen i'w lofnodi. Yn amodol ar gymeradwyaeth y Pwyllgor Gwaith, bydd yn cael ei lofnodi cyn diwedd mis Mai fel bod y Porthladd Rhydd yn gwbl weithredol erbyn 1 Mehefin 2025.

Wrth fynd i'r afael ag ymholiadau'r Pwyllgor Gwaith ynghylch cynnydd ac amserlenni, diweddarodd y Prif Swyddog Datblygu Economaidd aelodau ar ddatblygiadau llywodraethu gan gynnwys statws cytundebau aelodau a thirfeddianwyr. Cynhaliwyd cyfarfod cyntaf y bwrdd cysgodol ym mis Ionawr 2025 gyda rhanddeiliaid allweddol i ddechrau newid i weithredu Porthladd Rhydd. Hefyd rhoddodd y Prif Weithredwr y wybodaeth ddiweddaraf am Safleoedd Treth dynodedig y Porthladd Rhydd a materion cysylltiedig.

Penderfynwyd –

- **Cymeradwyo'r cam o lofnodi'r Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth arfaethedig rhwng Llywodraeth y DU, Llywodraeth Cymru, Cyngor Sir Ynys Môn fel y Corff Atebol a Phorthladd Rhydd Ynys Môn fel y Corff Llywodraethu.**
- **Mewn perthynas â phenderfyniadau blaenorol y Pwyllgor Gwaith ar 19 Mawrth 2024 "Porthladd Rhydd Ynys Môn – Trefniadau Llywodraethu," ac ar 23 Mai 2024 "Cytuno ar Drefniadau ar gyfer Sefydlu Porthladd Rhydd Ynys Môn," bod yr awdurdod dirprwyedig yn cael ei addasu a'i roi i'r Dirprwy Brif Weithredwr yn hytrach na'r Prif Weithredwr.**

**Y Cyngorydd Gary Pritchard
Cadeirydd**